

Måndagen den 22 januari

kl. 13.00

*Fyllnadsval till
utskott*

§ 1 Fyllnadsval till utskott

TALMANNEN: Moderata samlingspartiets partigrupp har som suppleant i trafik- och jordbruksutskotten under Gunnar Johanssons ledighet anmält hans ersättare Josef Axelsson.

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

Talmannen förklarade därefter vald till

suppleant i trafikutskottet

Josef Axelsson (m)

suppleant i jordbruksutskottet

Josef Axelsson (m)

§ 2 Justerades protokollet för den 12 innevarande månad.

§ 3 Om åtgärder för att förbättra oljebekämpningen till havs

Kommunministern BERTIL HANSSON erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Karl-Erik Svartbergs* (s) den 13 december anmälda interpellation, 1978/79:113, dels *Gustav Lorentzons* (vpk) den 10 januari anmälda fråga, 1978/79:251, till jordbruksministern, och anförde:

Herr talman! Karl-Erik Svartberg har i en interpellation ställt följande frågor till mig:

1. Har regeringen tagit några initiativ för att få till stånd en internationell övervakning av oljeutvinningen i Nordsjön?

2. Planerar regeringen att genom internationella överenskommelser söka få till stånd en rapporteringsskyldighet beträffande iakttagelser av oljebälten till havs?

3. Förbereds några internationella överenskommelser beträffande registrering av oljetankrars färdvägar?

4. Hur långt har förberedelserna för partikelmärkning av oljerester kommit?

5. Står påföljden för miljöbrott, typ oljeutsläpp, i rimlig proportion till samhällets kostnader för sanering?

6. Vilka resurser ämnar regeringen ställa till de drabbade kommunernas förfogande i saneringsarbetet?

Gustav Lorentzon har frågat jordbruksministern om regeringen vill eller

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

kan uttala sin mening om ansvaret för den omfattande oljenedsmutsningen av bohuslänska kuststräckor.

Gustav Lorentzons fråga har lämnats över till mig.

Jag besvarar interpellationen och frågan i ett sammanhang.

Anledningen till interpellationen och frågan är de oljeskador som drabbade olika delar av den bohuslänska kusten på grund av ett oljeutsläpp i november förra året. Jag har tidigare i ett svar här i riksdagen den 30 november 1978 på en fråga av Märta Fredrikson redogjort för händelseförloppet vid tillfället. Jag begränsar mig därför nu till vissa kompletteringar med anledning av vad Karl-Erik Svartberg har anfört.

Karl-Erik Svartberg undrar varför oljebältet inte stoppades ute till havs så att man hade kunnat förhindra följderna för skärgården och kusten, och han tror sig finna svaret i att tillgången på högsjölänsor skulle vara otillräcklig för att bekämpa ett oljebälte med 40 km omkrets. Låt mig då säga att oljebekämpning inte går till på så sätt att man omringar stora ytor av olja som driver ute till havs. Länsor används för att avleda eller koncentrera oljan mot de anordningar för att ta upp oljan ur vattnet som tillsammans med medförda mottagningsanordningar för oljan bildar integrerade system för att bekämpa olja på mekanisk väg. Det är alltså tillgången till och möjligheterna att sätta in sådana system som är avgörande. I det här fallet bedömdes den olja som iaktogs till sjöss vara under upplösning och i drift till havs, varför kustbevakningen inte ansåg det meningsfullt att försöka ta upp den.

Förklaringen till att den olja som drygt ett dygn senare under en stormnatt drev i land på Bohuskusten inte bekämpades till havs, innan den nådde land, är helt enkelt den att oljan inte kunde upptäckas trots den intensiva spaning som dagen innan hade utförts till sjöss med både fartyg och flyg. Detta kan möjligen ha sin förklaring i att oljan till följd av sin höga specifika vikt drev mera under än på vattenytan samt i det förhållandet att det på grund av oljans kompakta, asfaltliknande konsistens inte bildades den oljefilm som normalt förekommer vid oljeutsläpp till sjöss. Till detta skall läggas att det vid tillfället rådde relativt dålig sikt.

Jag övergår nu till de sex olika frågorna i interpellationen.

1. Till frågan om regeringen har tagit några initiativ för att få till stånd en internationell övervakning av oljeutvinningen i Nordsjön kan sägas att något sådant initiativ inte har varit och inte heller är aktuellt. Ansvaret för övervakningen av denna verksamhet åvilar den stat på vars kontinentalsockel utvinningen pågår. Däremot pågår det internationellt samarbete av annat slag kring oljeutvinningen i Nordsjön. Detta har till syfte dels att få fram gemensamma regler för att eliminera eller i vart fall begränsa säkerhets- och miljörisker, dels att säkerställa samverkan vid bekämpning av olja som har kommit lös, dels att tillskapa enhetliga regler för skyldigheten att ersätta oljeskador som är en följd av oljeutvinningen i Nordsjön. Sverige deltar i detta samarbete som har pågått i många år och som har intensifierats efter Bravoolyckan i Ekofiskfältet i april 1977. Men redan dessförinnan hade på en konferens som hölls i december 1976 i London antagits en regional konvention för Nordsjöområdet om skadestånd för oljeskada som

uppkommer till följd av oljeborrning på havsbotten. Konventionen har ännu inte trätt i kraft. Inom regeringskansliet pågår f. n. arbete med lagstiftning på grundval av konventionen.

2. Karl-Erik Svartberg frågar i sin interpellation om regeringen planerar att genom internationella överenskommelser söka få till stånd en rapporterings-skyldighet beträffande iakttagelser av oljebälten till havs.

Sådana internationella överenskommelser finns redan i den s. k. Nordsjööverenskommelsen om samarbete vid oljeförorening i Nordsjön och i 1974 års Helsingforskonvention om skydd av Östersjöområdets marina miljö. I båda fallen har Sverige aktivt deltagit i det internationella arbete som har lett till dessa bestämmelser tillkomst. Bestämmelserna innebär att befälhavare på fartyg och piloter på flygplan utan dröjsmål skall rapportera iakttagelser om större oljebälten på havet.

Nordsjööverenskommelsen är i kraft. 1974 års Helsingforskonvention, som har undertecknats av samtliga Östersjöstater, har ännu inte trätt i kraft formellt, men det kan på goda grunder antas att den träder i kraft i år.

Det kan tilläggas att bestämmelser om skyldighet för staterna att under-
rätta annan fördragsslutande stat om oljebälten, som kan utgöra ett hot mot sistnämnda stats intressen, finns både i Nordsjööverenskommelsen och i 1974 års Helsingforskonvention samt i 1971 års överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet och 1973 års internationella konvention till förhindrande av förorening från fartyg.

3. I interpellationen frågas också om det förbereds några internationella överenskommelser beträffande registrering av oljetankfartygs färdvägar. Frågan kan besvaras med ja. Jag utgår då från att med frågan avses en uppföljning av oljetankfartygs förflyttning till sjöss, grundad på positionsrapportering, dels i allmänt sjösäkerhetssyfte, dels för att kunna anpassa beredskapen för oljebekämpning till havs m. m. till det aktuella läget.

Ett positionsrapporteringssystem tillämpas redan, med stöd av en internationell överenskommelse inom Förenta nationernas internationella sjöfartsorganisation IMCO, i Stora Bält. Ett liknande system prövas f. n. i Engelska kanalen, också här med internationellt stöd av IMCO. När det gäller Östersjöområdet börjar om en månad överläggningar i en särskild expertgrupp från Östersjöstaterna som har till uppgift att kartlägga behovet av positionsrapportering i Östersjöområdet. Gruppen skall vidare, efter genomgång av tänkbara alternativ, arbeta fram förslag till en lösning av frågan för diskussion och ställningstagande inom 1974 års Helsingforskonventions organ under andra halvåret 1979. Expertgruppen tillsattes av interimskommissionen för Helsingforskonventionen i november 1978 på svenskt initiativ. Från svensk sida deltar vi med stort intresse i detta arbete.

4. Vad gäller partikelmärkning av olja i fartyg kan nämnas att en metod härför har utarbetats i Sverige. Detta har skett mot bakgrunden av att de vanligaste medvetna utsläppen från tankfartyg består i utspolning av oljerester i tankarna eller utpumpning av oljehaltigt barlastvatten. Genom att, sedan tankfartyget har lossat sin oljelast i hamn, märka oljeresterna i de

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

tömnda tankarna med mikroskopiskt små metallpartiklar med en sammansättning som är specifik för varje fartyg eller märkningstillfälle har man bildligt talat försett oljeresterna med ett visitkort som, om oljeblandningen pumpas ut i sjön, kan återfinnas där och därmed göra det möjligt att identifiera källan.

Partikelmärkningsmetoden har praktiskt prövats under ett fältförsök som genomfördes i Sverige 1975. Eftersom emellertid gott och väl hälften av den olja som sjötransporteras inom Östersjöområdet går på andra än svenska hamnar, bör metoden för att man skall uppnå avsedd effekt tillämpas av samtliga Östersjöstater. Inom ramen för 1974 års Helsingforskonvention har på svenskt initiativ träffats överenskommelse mellan dessa stater om ett gemensamt fältförsök med partikelmärkning av oljerester i tankfartyg under senare hälften av år 1979. Det är att hoppas att det gemensamma fältförsöket ger sådana resultat att Östersjöstaterna kan besluta sig för en allmän tillämpning av partikelmärkningsmetoden i Östersjöområdet. Parallellt med Östersjöförsöket kommer utvecklingsarbetet med metoden att fortsätta i Sverige. Därvid skall klarläggas vilka tekniska möjligheter som finns att tillämpa metoden också i fråga om utsläpp av andra oljeblandningar från fartyg än lastrester från oljetankfartyg, i första hand oljerester från maskinrum både på tankfartyg och på torrlastfartyg. Efter en sådan utvidgning av tillämpningsområdet skulle alla de oljeutsläpp som vanligen görs från fartyg i strid mot gällande regler vara täckta.

5. Jag övergår nu till Karl-Erik Svartbergs fråga om påföljden för miljöbrott av typen oljeutsläpp.

Bestämmelser om brott mot förbud att släppa ut olja från fartyg finns i lagen (1972:275) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg och lagen (1976:6) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg inom Östersjöområdet. Den som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot förbudet döms till böter eller fängelse i högst ett år. Utom gärningsmannen kan även fartygets redare eller ägare dömas till sådan påföljd. Vid påföljdens bestämmande beaktas självfallet – liksom vid andra brott – brottets svårighetsgrad. Är brottet av grövre beskaffenhet, t. ex. när gärningen har lett till att en stor mängd olja har kommit ut i vattnet, kan påföljden bli fängelse. I annat fall kan den bli dagsböter som kan uppgå till icke obetydliga belopp. Det bör dock medges att ett bötesstraff i en del fall kan te sig alltför mildt, bl. a. med hänsyn till den skada oljeutsläppet har orsakat.

Jag vill understryka att det är angeläget att antalet olagliga oljeutsläpp nedbringas. Om en straffskärpning är en effektiv åtgärd i detta sammanhang kan dock vara tvivelaktigt. Vad som enligt min mening främst bör övervägas är att införa någon ny form av ekonomisk sanktion för brott mot förbudet att släppa ut olja. En väsentlig förutsättning för en minskning av utsläppen är dock att möjligheterna ökar att kunna identifiera fartyg varifrån utsläpp görs.

Frågan om att införa en ny ekonomisk påföljd för brott av nu antytt slag har behandlats i ett betänkande om Företagsböter (Ds Ju 1978:5). Ett kompletterande arbete pågår just nu inom en särskild arbetsgrupp under justitiede-

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

partementet.

6. Vad till sist gäller frågan om vilka resurser regeringen ämnar ställa till de drabbade kommunernas förfogande får jag erinra om att kommun enligt brandlagens bestämmelser är berättigad till ersättning av statsmedel för såväl bekämpning som sanering av löskommen olja, som har flutit i land från havet. Av administrativa skäl utgår dock ersättning endast för den del av kostnaden som överstiger ett visst mindre belopp.

Jag övergår nu till Gustav Lorentzons fråga om ansvaret för oljenedsmutsningen av de bohuslänska kuststräckorna.

Från de oljeutsläpp som har drabbat den bohuslänska kusten har kustbevakningen tagit ett femtontal prover, som har analyserats vid tullverkets huvudlaboratorium i Stockholm. Genom tillgängligt referensprov kunde härvid klart fastställas att den olja som har flutit i land vid Bohuslän inte var Ekofiskolja. Bl. a. var differenserna i svavelhalt så betydande att något tvivel härom inte behövde råda. Liknande betydande skillnader föreligger gentemot övriga förekommande Nordsjöoljor.

Oljeprovorna från västkusten har även analyserats dels vid statens vattenfallsverks laboratorium i Västerås, dels vid British Petroleums huvudlaboratorium i England, som har en betydande kunskap om egenskaper hos olika oljetyper över hela världen. Den brittiska analysen gav i fråga om oljeprovets egenskaper i huvudsak samma resultat som analyserna vid de båda svenska laboratorierna, med det tillägget att man där ansåg att det utan tvivel rör sig om en kraftigt vädrad råolja av Mellanösterntyp.

Det torde därmed få anses klarlagt att oljeutsläppet härrör från ett fartyg. Huruvida det rör sig om oljerester eller en del av lasten kan däremot inte sägas med absolut säkerhet. Oljeprovets karaktär talar enligt tullverkets huvudlaboratorium mest för det senare alternativet. Om oljan har pumpats ut avsiktligt eller om det har skett på grund av olyckshändelse och om det har gjorts under fartygets in- eller utgående genom Skagerack-Nordsjön, därom kan man f. n. endast spekulera.

Det finns därför *nu* inga möjligheter att peka ut någon som ansvarig för den aktuella oljenedsmutsningen på västkusten.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunministern för svaret på min interpellation. Jag återkommer strax till svaret med några kommentarer och kompletterande frågor, men jag vill först redovisa några bilder från Bohuslän i januari 1979.

De härliga, soliga, saltstänkta klipporna i Bohuslän, paradiset för hundratusentals svenskar, verkar långt avlägsna när man går utefter stränderna i dag – inte så mycket beroende på kylan, isen och snön som på oljan.

Oljan ligger i badvikar och på klippstränder i metertjocka lager. Grävskoporna drar upp den sega långklibbiga smeten, och aslukten från döda fåglar, ruttan tång och annan geggamoja sprids i vindriktningen.

En av gubbarna i vårt lag spyr varje dag. Han tål inte lukten, berättar en Smögenfiskare, som står i oljeskiten till armhålorna de dagar han inte är ute på räkfiske.

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

Nedsölade människor går omkring ute bland isiga klippor med spadar och krattor och samlar in tjockolja.

Nordosten sveper fram längs kusten och driver snösjök över oljan. Men smeten lyser svart genom snön, gräset är svart och de oljedöda fåglarna är svarta. Döda djur ligger insmorda i de tjocka oljelagren och stinker – en vidrig lukt.

Ja, herr talman, det är så här det ser ut på Bohuskusten i dag, på sträckan mellan Skaftölandet söder om Lysekil och Kosteröarna utanför Strömstad. På bildskärmen visas just nu en enkel kartskiss där de nedsmetade områdena – en sträcka på 70 km – är utmärkta med svart. Detta har skett i de fina fågellokalerna, i de bästa badvikarna, på klipporna och på grässlänterna. Det blev en miljökatastrof av novemberoljan.

Människorna på kusten har eländet inpå sig. Pressen i Göteborg och i Bohuslän bevakar föredömligt, liksom lokalradion och regional-TV. Rikspressen, radio och TV tycks ännu inte ha fattat vidden av katastrofen. Och en och annan myndighetsperson tycks ha ett märkligt intresse av att tysta ner eller att bagatellisera det hela.

Men det vill jag bara säga: Vi bohuslänningar tillåter inte att man tystar ner en miljökatastrof som denna. För det är verkligen, herr talman, en miljökatastrof. Man borde skriva ordet med stora bokstäver. Vi bohuslänningar undrar ibland vilket hojtande det skulle ha blivit om man haft samma oljehelvete i Stockholms skärgård sedan mitten av november mellan exempelvis Dalarö och Kapellskär. Det är en lika lång kuststräcka som den drabbade delen av Bohuskusten.

Ca 800 ton olja har man tagit upp hittills. Man beräknar den sammanlagda mängden olja till 2 500–3 000 ton. Det kan vara något mindre, men det kan också vara mer.

Den hårda vintern försenar saneringsjobbet. Nu grovsanerar man bara. Fram i vår börjar finsaneringen. Det värsta hoppas man ha klarat av till i slutet av maj eller början av juni – i första hand fågellokalerna och därefter badvikarna. Många stränder och många naturhamnar kommer man knappast att klara före den stora invasionen i sommar. Troligen får vi finna oss i skyltar som varnar för oljan.

2,5 milj. kr. beräknas saneringskostnaderna till i dag. Var kommer de att sluta? 8–10 milj. kr.? Kommer det att räcka? En liten jämförelse: Vid Tsésiskatastrofen kostade saneringsarbetet 10 milj. kr. 1 600 ton olja läckte ut. 10 km stränder sölades ned. I Bohuslän rör det sig kanske om dubbla mängden olja och en kuststräcka på 70 km fågelvägen.

I Bohuslän fortsätter man att kämpa – mot vintern och mot oljan. Det där som kommunministern sade i november om "självsanering --- genom naturens egna läkande krafter" är det ingen i Bohuslän som tror på.

Några frågor till: Hur värderar man skadorna på fisket? De många tusen oljedödade fåglarna? De 2 000 som man har skjutit?

Jag övergår nu till svaret på min interpellation. Det är utförligt och det sätter jag värde på.

Kommunministern hänvisar i sitt svar också till svaret på Märta Fred-

riksons fråga den 30 november. Jag kommer därför att kommentera också några av de påstående som finns där.

På min första fråga, om internationell övervakning av oljeutvinningen i Nordsjön, svarar kommunministern att något initiativ i den riktningen inte har tagits och inte heller är aktuellt. Svaret gör mig bekymrad. Det är en internationell, en gemensam kontroll vi skulle behöva. Annars får vi bara stå och ta emot problemen. Jag har en bild här som visar vart lössläppt olja kan ta vägen. Det kanske verkar litet egendomligt, men det är en flaskpost som bilden föreställer. Det är en flaskpost, isläppt vid Bravo den 16 oktober, påträffad vid Tegelstrand i norra Bohuslän den 15 november. Jag vill bara tillägga att oljan kan ta samma väg.

Gemensamma regler för att eliminera eller begränsa säkerhets- och miljörisker, samverkan för att bekämpa olja som kommit lös och enhetliga regler för skyldigheten att ersätta oljeskador som är följd av oljeutvinningen – allt detta är bra. Arbetet på detta bör bedrivas med all kraft, men hur det lyckas är i sista hand beroende på om man kan lita på exempelvis de inblandade bolagen. Kan man verkligen det?

Så till fråga 2.

Kommunministern säger i sitt svar att det redan finns en s. k. Nordsjööverenskommelse med bestämmelser som innebär att befälhavare på fartyg och piloter på flygplan utan dröjsmål skall rapportera iakttagelser om större oljebälten på havet.

Låt oss ta det här konkreta fallet. Oljan som drabbade Bohuslän beräknas ha legat i vattnet minst tre fyra veckor. Åtskilliga måste då ha sett oljebältet. Vilka rapporter har kommit in?

Den 7 november 1978 upptäckte fiskebåten Åsa av Donsö ett stort oljebälte 80 distansminuter väst Hanstholm. Rapport avlämnades inte. Den 10 och 11 november flyter flera hundra oljedödade fåglar i land på den danska västkusten vid Skagen. Iakttagelsen refereras i dansk press, men någon rapport går inte till svenska myndigheter.

Vid 18-tiden den 11 november rapporterar kustbevakningen ett stort oljebälte väst Pater Noster. Oljebältet, som bedöms innehålla råolja, beräknas vara 3 x 7 distansminuter stort, dvs. 5–6 x 13–14 km.

Innan vi följer oljan vidare in mot kusten kanske vi skulle reda ut frågan: Var det oljan vid Hanstholm som drev mot Pater Noster?

Den 30 november 1978 säger Bertil Hansson i riksdagen: "Sakkunniga människor har dock gjort den bedömningen att det inte kan vara fråga om samma oljeförekomst." Vilka är dessa sakkunniga? Jag kan redovisa andra. SMHI har datakört riktiga vindar och beräknad ström och styrker teorin att det kan vara fråga om samma olja vid Hanstholm som vid Pater Noster. Och oceanograferna vid Göteborgs universitet upplyser att Jutska strömmen med en hastighet av en knop tar ca 100 timmar på sig från Hanstholm till Pater Noster. Tiden stämmer alltså.

Antag nu att det är samma olja. Om rapporteringen fungerat skulle man alltså ha kunnat bekämpa oljan ute på havet, långt innan den nådde kusten och innan de hårda stormarna kom.

Nr 70

Måndagen den
22 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

Jag har talat med en del sjöfarare om rapporteringskyldigheten. Den gäller bara innanför territorialgränsen, säger de. Detsamma hävdar kustbevakare som jag har talat med. Är kommunministerns svar till mig felaktigt, eller brister det i informationen?

Som kommentar till svaret på min fråga 3 vill jag bara säga: Bra, se bara till att det snarast händer något också för Nordsjön!

Av svaret på fråga 4 framgår – och det känner vi ju alla till – att det finns metoder att sätta visitkort på oljerester i tankfartyg. Låt oss bara hoppas att det gemensamma fältförsök som kommunministern nu redovisar snabbt avlöses av en permanent överenskommelse som snarast utvidgas och som gäller alla oljetransporter, oavsett var de går. För resten: Varför bara oljerester? Det ryktas ju då och då om fartyg som dumpar en del av lasten för att kunna klara vissa passager.

Så fråga 5.

Ja, Bertil Hansson, böter hjälper nog inte för de missdådare det här är fråga om. Det finns något exempel där befälhavaren, som alltså i det här fallet åkte fast – det händer ju mycket sällan – fick 600 kr. i böter, medan saneringsarbetet kostade 2 milj. kr. Nej, kostnaden för saneringen bör man nog ta ut, men det förutsätter att man kan spåra syndaren.

Svaret på fråga 6 befäster den besvikelse som man sedan december känner i de fyra drabbade kommunerna. Då uppvaktade de fyra kommunalråden jordbruksministern om bl. a. lämpliga arbetsbåtar. Han gav samma svar som kommunministern: Staten betalar kommunernas saneringsarbete. Jag måste därför fråga: Är det alltså kommunernas skyldighet att hålla sig med arbetsbåtar lämpliga för oljesanering?

Frågan bör kanske kompletteras med ett resonemang om bekämpningsutrustningen över huvud taget.

Först detta med högsjölänsor. Jag vet hur man jobbar med dessa länsor, men vad jag ville säga med jämförelsen var detta: Vad hjälper några hundra meter länsor, när man har ett oljebälte med en omkrets på 40 km, när strömmen bär åt ett håll och vinden driver åt ett annat? Här splittrades tydligen oljebältet upp. Man upptäckte inte oljan sammanhängande vid spaning den 12 och 13 november, och man kunde alltså inte bekämpa den.

Så kom oljan tillbaka med den ökande vinden, som sedan gick över till storm. Av kommunministerns svar till Märta Fredrikson framgår, att kustbevakningen är utrustad "med all den materiel som kan tänkas och som är användbar när vindstyrkorna ligger under 20 m/sek. och när våghöjden inte är mer än två och en halv meter". Detta påstående har vi hört till leda. Det finns inte någon av dem som jobbar ute i kustbevakningens fartyg i Bohuslän som ställer upp på detta. Man säger i stället så här: Vi har svårigheter redan vid 10 m/sek., och gränsen går under alla omständigheter vid 15 m/sek.

Av kommunministerns svar den 30 november framgår också att man "är vara beredd att agera om och när oljan kommer in mot kusten och in i vikarna". Hur är nu bekämpningsmöjligheterna inne i vikarna? Svar: Kustbevakningen saknar liksom kommunerna lämpliga arbetsbåtar. Detta är

härresande, särskilt när man vet att det på Smögen i Sotenäs kommun, en av de hårdast drabbade kommunerna, tillverkas en oljebekämpningsbåt som är väl lämpad för sådant arbete och som jag själv har sett i aktion.

Beträffande övrig utrustning vill jag gärna i ett senare inlägg återkomma med några kommentarer.

Ja, Bertil Hansson, detta är de sorgliga fakta bakom upplysningen till Märta Fredrikson den 30 november att "den personal och den myndighet som har ansvaret för oljebekämpningen till sjöss förfogar över den teknik som i dag finns tillgänglig".

En fråga till sist, Bertil Hansson: Borde det inte finnas en regional beredskapsorganisation för oljekatastrofer som denna? Det kan inte vara kustbevakningens och de enskilda kommunernas uppgift att var för sig klara en oljekatastrof som drabbar ett helt län.

GUSTAV LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag framför ett tack till kommunministern för svaret på min fråga.

Det var en mycket vacker reportagefilm som i lördags kväll visades i svensk television. I färgbild visades svenskt kustlandskap och skärgård i sommar-skud – det var blånande vatten och blankpolerade hällar. Visst är det svenska långsträckta kustlandskapet och dess skiftande skärgård förtjusande vackert, framför allt under den varmare årstiden. Där ges tillfälle till rekreation för miljoner människor.

När man såg denna vackra färgfilm kom man osökt att fråga sig varför samma television inte visar den bohuslänska kusten och skärgården som den i dag är, nedsmetad och förstörd av flera hundratal ton ilandfluten oljeträck.

Bohuskusten betraktas som det svenska folkets "badbalja", där något hundratusental semestrande svenskar och även utlänningar varje sommar söker bad, rekreation och avkoppling. Det är dock inte endast fråga om en "badbalja". Det gäller även ett rikt och utvecklat djurliv. Ansvariga myndighetspersoner uppskattar de dödade fåglarnas antal – vid endast denna oljekatastrof – till mellan 8 000 och 10 000 sjöfåglar. Det kan också misstänkas att fiskens lekplatser har förstörts och att den fauna och de smådjur som är fåglars och fiskars föda är tillspillogiven. Det är en katastrof som det här är fråga om. Men svensk television i Stockholm tiger. Den visar vackra svenska kustlandskap i sommarfärging.

Man kan fråga sig om ledningen för televisionen är lika slapp som landets regeringar har varit, oavsett politisk kulör. Jag anklagar inte den nuvarande kommunministern. Han har suttit alldeles för kort tid för att ha egentligt ansvar i detta avseende. Men man kan fråga sig om ekonomiska intressen är så involverade och starka att en folklig opinion inte skall väckas. Det är självklart att man i ett sådant här sammanhang ställer dylika frågor.

När man tar del av kommunministerns svar på min fråga bibringas man känslan av att statsrådet verkar lättad av att han inte kan utpeka någon ansvarig för oljekatastrofen vid Bohuskusten. En sak tycks dock enligt

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

statsrådet vara helt klarlagt genom de prov han refererar till, och det är att den nu vid Bohuskusten ilandflutna oljan inte är Nordsjöolja som kan härstamma från Ekofiskfältet.

Enligt kommunministern anses det klarlagt, genom de analyser som gjorts, att oljeutsläppet som skadat den bohuslänska kusten härstammar från ett fartyg. Om oljan har pumpats ut avsiktligt eller om det har skett av olyckshändelse och om det har gjorts under fartygets in- eller utgående genom Skagerack-Nordsjön, därom kan man, säger kommunministern, f. n. endast spekulera. Den teori som kommunministern för fram ger faktiskt stöd för den uppfattning som kom till uttryck i någon tidning redan i november, tror jag att det var, om att det var ett fartyg på ingående i Skagerack som släppte ut oljan. Man nämnde t. o. m. fartygets nationalitet. Är det inte, herr kommunminister, ändå att göra det litet för lätt för sig i en så allvarlig fråga som den det här gäller? Kan den teori som kommunministern här lanserar vinna tilltro? Kan den vara möjlig, då oljan beräknas ha legat i vattnet mellan fyra och sex veckor? Den har alltså enligt kommunministern släppts ut från ett fartyg på in- eller utgående i Skagerack. Kan ett större oljebälte snurra runt i Skagerack under så lång tid utan att egentligen upptäckas? I så fall är ju all beredskap obefintlig.

Analysen, gjorda på svenska laboratorier, visar att det inte rör sig om Nordsjöolja. Därom kan vi vara överens, även om jag inte anser det multinationella oljebolaget British Petroleum vara något sanningsvittne i detta sammanhang – part i målet som detta bolag kan anses vara.

Vad som ter sig mer än underligt är det faktum att enligt undersökningsledaren, kriminalinspektör Arne Rönneberg vid Uddevallapolisen, hittades inte mindre än ett hundratal skyddshjälm på en och samma gång i de stora oljesjok som drev i land på Bohuskusten. Det var skyddshjälm av samma slag som används av folk som arbetar ute på oljeplattformarna i Nordsjön. Samtidigt hittades flaskpost, avsänd av borrtornsjobbare. I samma ilanddrivna olja hittades även död lunnefågel, som häckar vid den norska västkusten.

Det är inte så länge sedan en oljekatastrof inträffade i detta område. Därför låg misstanken nära till hands att det nu rörde sig om en ny oljekatastrof ute i det internationella Nordsjöfältet. En av dem som ägnat mycken tid och intresse åt att söka utröna orsaken till den omfattande oljenedsmutningen av Bohuskusten är just kriminalinspektör Arne Rönneberg. För detta bör han erhålla allt erkännande.

Arne Rönneberg anser att det mycket väl kan röra sig om två oljeströmmar som flutit samman, en från Nordsjöfältet vid ett större utsläpp där och en från det fartyg som strandade vid Englands sydostkust. Detta fartyg, lastat med olja, har sprängts. Stora oljemängder har flutit ut och kan ha fortsatt drivande upp genom Nordsjön och blandats med Nordsjöolja. Det förekommer ingen som helst dylik teori i kommunministerns svar, utan han talar om en båt som gått in eller ut i Skagerack. Av kommunministerns svar framgår inte heller om regeringen från England begärt en kartläggning av vattenströmmarna under den aktuella tiden då detta fartyg sprängdes och uppgifter om vart

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

denna olja egentligen har drivit hän. Kanske kommunministern kan ge ett svar på den frågan.

Mot denna bakgrund menar jag att kommunministerns teori att ett fartyg på väg ut eller in i Skagerack skulle vara boven i dramat är litet tunn, framför allt med tanke på att den olja det här är fråga om legat i vattnet så länge och att den medfört specifikt vrakgods till Bohuskusten. Teorin om två oljefält som flutit samman verkar i varje fall för mig mera trolig. Den ena oljeströmmen kunde då ha kommit från Nordsjöfältet. Under den långa tid som oljan anses ha legat i vattnet har Nordsjöoljan blandats med oljan från den andra strömmen så att det inte längre kan konstateras att det är fråga om Nordsjöolja.

Då man tar del av kommunministerns svar får man den uppfattningen att frågan om varifrån oljan som nedsmutsat den bohuslänska skärgården kommer kan avskrivas. Jag delar inte kommunministerns uppfattning härvidlag, framför allt därför att det tidigare har inträffat en oljekatastrof vid borringar efter olja i Nordsjön. Det gäller att inte avskriva ett ärende som detta. Man bibringas närmast uppfattningen att ärendet bör avskrivas då man läser kommunministerns svar. Allt bör i stället göras för att få fram boven i dramat. Vid oljeutsläpp i Nordsjön tycks Bohuskusten bli det mesta utsatta området för oljenedsmutsning; möjligen beror detta på strömmarna i havet. Dessa strömmar, som kommer från Nordsjön, sköljer sedan den bohuslänska kusten. Den s. k. Jutska strömmen kommer från Nordsjön. Den går förbi det danska landet och vänder upp mot Bohuskusten i höjd med Pater Noster-skären.

Bohuskusten har tidigare varit i farozonen. Nu är vi där igen, och skadorna är mycket större än tidigare. Vad framtiden kan bära i sitt sköte vågar knappast någon sia om med tanke på den senaste oljekatastrofen. Nu inträffade den under vintern, med kyla i vatten och luft, men vad skulle ha hänt om den inträffat under den varmare årstiden?

Herr talman! Då jag var en av frågeställarna i anslutning till en tidigare oljekatastrof i Nordsjön, vid det s. k. Bravofältet våren 1977, och deltog i den omfattande debatt som förekom i denna kammare den 10 maj 1977, när både dåvarande kommunministern och jordbruksministern gick i svaromål, skulle jag vilja lägga fram några ytterligare synpunkter på frågan. Även då gällde frågan skador på fiske och kustområde och vilken beredskap som stod till buds.

Samtliga talare var den gången överens om att beredskapen var högst undermålig. Det är snart två år sedan dess. Vad har hänt under den tiden? Knappast några väsentliga förbättringar.

Vid Bohuskusten gör kustbevakningen ett bra jobb. Men man har till sitt förfogande, som man själv uttrycker det, stenåldersverktyg för att samla upp den tjockolja som i vissa fall ligger meterdjup, och när oljan kommer till kusten är ju skadan redan skedd. Bekämpningen av oljan till sjöss slog helt fel. Man hoppades – i varje enskilt tidningsmeddelanden – att oljefälten skulle driva till sjöss och inte mot land. Det var närmast regeringens uppfattning.

Måndagen den
22 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

Vad som måste konstateras är att beredskapen fortfarande är undermålig och att lämpligt material ännu inte står till förfogande. Vad som skulle behövas är ett internationellt bevakningsorgan, ökad forskning och utveckling. Varken de multinationella stora oljebolagen eller rederierna får fortsätta att övervältra ansvaret för miljöförstöringen på samhället. Rådande slappa förhållande gör ju att de som ytterst är ansvariga för miljöförstöringen inte tar några som helst hänsyn. Detta är inga överord i det här sammanhanget. Det är endast de maximala vinsterna som är avgörande för de multinationella bolagen och för rederierna.

Med nu rådande förhållanden kan vad som helst befaras i fortsättningen – inte endast från Nordsjöfälten. Fartyg blåser ut sin olja vid trimningen. Massor av förlisningar sker, där hundratusentals ton olja strömmar ut och fördärvar stora kuststräckor och vattenområden. Oljebolag och rederier sätter en omänsklig press på såväl befälhavare som besättningar, varvid en olycka med förlisning snart kan vara ett faktum. Därför bör enligt min uppfattning oljebolagen och rederierna vara med och betala priset för miljöriskerna. Först då kan möjligen en förbättring ske på detta område.

Jag skulle gärna vilja höra kommunministerns uppfattning om dessa synpunkter.

MÄRTA FREDRIKSON (c):

Herr talman! I den fråga jag i november, då oljan drabbade stora delar av Bohuskusten, ställde till kommunministern sade jag bl. a.: "Det är som en farsot vore på väg, förödande i sin framfart." Frågeställningarna då var många, och att nu återkomma kanske kan anses vara tjatigt, men jag känner det själv som angeläget. Och öppen står fortfarande frågan: Hur skall vi för framtiden klara denna farsot? Då problemet nu åter aktualiseras vill jag därför föra fram några synpunkter.

Vad oljenedsmutsningen i havet och på stränderna i grunden ställt till med vet vi ännu inte helt och fullt. Ej heller vet vi om det går att få strändernas mark och klippor helt rena. Att saneringen kostar pengar vet vi, att oljan dödat det levande, exempelvis fåglar, vet vi. Men vad sker i vattenskikten under ytan? Vad sker med plankton i vattnet och vad sker på botten, när oljan lagrar in sig i sedimenten, kanske för långa tider? Det är mycket vanskligt, säger forskare, att göra generella uttalanden om vilka ekologiska effekter ett oljeutsläpp i havet får.

Alla utsläpp anser jag vara missdåd. Det är viktigt – så känner jag det – att vi går in för en övergripande målsättning, som skall ge en sådan totalsyn och ett sådant totalansvar att alla oljeutsläpp betraktas som ett brott mot naturen, ett brott mot det levande. För att vi skall nå dit känner jag att ett omtänkande måste ske. Det är enligt min mening helt oansvarigt att anse att olja kan driva vidare: "Den drabbar inte mig, den drabbar inte vår kust, så vi låter den gå vidare." Den som ser drivande olja har ett oavvisligt ansvar för rapportering.

De som nu arbetar med saneringen gör en livsviktig insats, och de går helhjärtat in för den. Deras arbetsmiljö är inte avundsvärd, och de måste

starkt känna att synen på oljeutsläppen måste skärpas så att var och en har ansvar. Oljeutsläpp får absolut inte göras frivilligt – men det sker, trots att det är ett brott.

Framför allt de stora utsläppen observeras nu, men alla de mindre passerar, anser jag, alltför obemärkt. Enligt uppgifter beräknas att sammanlagt 4 miljoner ton olja varje år avsiktligt släpps ut i våra världshav. Det är ju helt orimligt. Alla medel måste sättas in för att på billigaste och bästa sätt – när vi nu är tvungna till det – ta hand om oljan, ta upp den så långt ute till havs som det är möjligt.

Här är några punkter som jag kanske inte borde upprepa, men ändock:

Oljan skall ges igenkänningstecken.

Alla som observerar oljan skall ha skyldighet att rapportera. Ingen skall få låta oljan driva vidare – även det är ett brott!

Vi måste få till stånd ett samarbete länder emellan om övervakning och rapportering.

Lotsfriheten skall tas under omprövning. Ett exempel: Lotsutkiken i Lysekil lyckades hejda en oljelastad båt som hade lotsfrihet och som var på fel kurs.

Oljebekämpningen skall ha tillgång till all känd teknik, alltså även sådan som gör upptagning möjlig i mörker och av alla oljekonsistenser. Det hade tyvärr inte de som var ute och sökte vid Pater Noster i november.

Den olja som nu har smetat ned och skadat Bohuskusten samlas upp och saneras så långt det går.

Tidigare har vi människor inte skadat jorden och dess liv mer än att skadorna kunnat självläka. Nu skadar vi den så, att den inte klarar det. Skadorna är av både fysisk och psykisk art. De drabbar inte bara det fagra turistlandskapet, inte bara klipporna och dem som där har ett underbart fritidsliv om sommaren – oljan som nu har kastats upp på stränderna har också drabbat betesmarkerna, där både vilda och tama djur betar. Vad händer där? Avser statsrådet att ta initiativ till en undersökning av de skador som oljan kan orsaka på strandmarkerna?

Det här är mycket viktiga frågor. Jag anser att vi med all makt skall hjälpas åt för att skador inte skall uppstå.

Kommunministern BERTIL HANSSON:

Herr talman! Med anledning av Gustav Lorentzons kommentarer till mitt svar vill jag med all kraft tillbakavisa insinuationen att jag skulle vara lättad över att man inte kan konstatera varifrån den olja har kommit som har åstadkommit så förödande skador på Bohuskusten.

Jag vet inte om Gustav Lorentzon är besviken över att de multinationella bolagen inte definitivt kan spikas fast på de skyldigas plats. De rapporter som kommundepartementet har fått mot bakgrund av de laboratorieundersökningar som har gjorts kan inte sammanfattas på annat sätt än som har skett i svaret.

Men det är givet att polisen, som har till uppgift att beivra brott, skall, om man finner anledning till det, fortsätta sina undersökningar och så långt man

Måndagen den
22 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

anser det möjligt försöka komma till större klarhet än vi kunnat nå intill nu. Därför betonade jag i mitt svar att vem som är ansvarig inte *nu* kan fastställas. Men – jag skall gärna använda en formulering ur Gustav Lorentzons fråga – något smussel eller någon mörkläggning får icke förekomma på denna punkt.

Man har i undersökningarna vänt sig till mer än ett laboratorium, och vi menar att resultaten från samtliga dessa undersökningar får vägas samman och att de hittills har gett det resultat som jag har redovisat.

Att vi från departementets och regeringens sida skulle ta lätt på dessa problem – någonting som Gustav Lorentzon sagt i klartext och som man måhända också kan läsa mellan raderna i både Karl-Erik Svartbergs och Märta Fredriksons inlägg – vill jag bestämt protestera emot.

Den tidigare debatt här i riksdagen som Gustav Lorentzon har redovisat ledde fram till tillsättandet av en av de tre utredningar som nu arbetar för högtryck med dessa frågor, nämligen 1977 års oljeskyddskommitté, som lyder under kommundepartementet. Något senare tillkom sjöövervakningskommittén och ytterligare något år senare, nämligen i juni månad 1978, kommittén för miljörisker vid sjötransporter.

Dessa tre kommittéer arbetar var för sig och i kontakt med varandra samt med sinsemellan avgränsade problemområden.

Oljeskyddskommittén arbetar speciellt med de risker som kan befaras med hänsyn till just förhållandena i Nordsjöområdet och de borrningar som pågår där. Denna kommitté och kommittén för miljörisker vid sjötransporter är samordnade också beträffande tiden och arbetar med det målet i sikte att bli färdiga med sina förslag under första halvåret 1979.

Detta är uttryck för det allvar med vilket både trepartiregeringen och den nuvarande regeringen ser på de risker och problem som är förknippade med oljetransporter till sjöss.

Jag vill också erinra om att regeringens budgetförslag innebär en betydande förstärkning när det gäller anslag till beredskap för oljebekämpning till havs. Anslaget föreslås för nästa budgetår höjt från ca 6,5 milj. kr. till ca 9,2 milj. kr. Däri ligger också insatser med sådana grundgående fartyg som "Operation Bohuslän 1978" visat oss att vi behöver. Och detta är typiskt för det skede som vi är inne i när det gäller bekämpande och förebyggande av de skador som oljan kan ställa till med. Oljeutvinning och oljeanvändning har hunnit väsentligt mycket längre än den teknik som behövs för att skydda människan och allt levande för de oönskade följderna av denna oljeteknik.

Vi förfogar över all känd teknik i dag, sade jag i mitt svar i november 1978. Det tar jag inte tillbaka, därför att redan sedan november och fram till nu har tänkandet och erfarenheterna ökat, och vi är samtidigt öppna för att se till att den teknik som successivt ställs till vårt förfogande också kan bli utnyttjad.

Mängderna av den materiel som behövs kan alltid diskuteras. Men vare sig vi har – som Karl-Erik Svartberg litet nedlåtande säger – några hundra meter oljelänsor eller vi har flera tiotals kilometer sådana länsor så hjälper det inte i den situation som vi befinner oss i. Och Karl-Erik Svartberg är, både i sin fråga

och i sin replik, t. o. m. beredd att sätta gränsen för en effektiv oljebekämpning vid en lägre vindhastighet än den som jag angav i mitt svar i november månad.

Jag har därmed besvarat den följdfråga som ställdes av Karl-Erik Svartberg om båtutrustningen.

När det gäller kostnaderna för de insatser som kommunerna gör för att ta itu med oljan när denna olyckligtvis har nått stranden vill jag säga att dessa insatser helt och hållet bekostas av statsmedel med undantag för en självrisksumma, som i dag är 3 000 kr. och som ju är en spottstyver i förhållande till de kostnader som detta kommer att dra. När de inte själva kan klara denna uppgift och inte heller har utrustning till en sådan insats har de all rätt att utnyttja de företag som är specialister på sådana här saneringar. Jag upprepar det ännu en gång: räkningarna betalas av staten med avdrag för ett mera symboliskt självriskebelopp.

Förslaget om en regional organisation av den insats till sjöss som skall göras har jag svårt att förstå mot bakgrund av att kustbevakningen arbetar i sina distrikt och där har ett ansvarsområde som motsvarar regioner. Genom att kustbevakningen är rikstäckande och genom att man centralt kan disponera över resurserna kan man dirigera även sådana resurser som är långt bort belägna till de områden som är särskilt drabbade och dit insatserna behöver koncentreras. Det behövs inga större insikter i denna fråga för att av hjärtat kunna instämna i Gustav Lorentzons självklara reflexion att när oljan kommer lös på Nordsjön blir Bohuskusten mest utsatt. Det tror jag också att kustbevakningen har klart för sig.

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! Karl-Erik Svartberg ställde några frågor som rör kommunikationsdepartementet och som jag därför vill svara på.

I anslutning till interpellationssvaret på fråga 1 frågade Karl-Erik Svartberg om man när det gäller övervakningen kan lita på de internationella bolagen. På detta vill jag svara att övervakningsansvaret inte åvilar de internationella bolagen utan den stat, på vars kontinentalsockel utvinning pågår.

Vidare ställde Karl-Erik Svartberg en fråga i anslutning till svaret på fråga 2, om det som stod angivet i interpellationssvaret angående rapporteringsskyldigheten var riktigt. Då vill jag säga att vad som där återgavs om rapporteringsskyldigheten enligt konventionerna är riktigt, men jag vill gärna komplettera med vad som gäller enligt svensk lagstiftning. Bestämmelserna i 1974 års Helsingforskonvention har för Sveriges del redan satts i kraft genom 1976 års lagstiftning avseende åtgärder mot vattenförorening från fartyg inom svenskt sjöterritorium och inom Östersjöområdet utanför detta. Östersjöområdet omfattar såsom det definieras i Helsingforskonventionen Östersjön, Öresund och Kattegatt upp till en linje mellan Skagen och Göteborg i Skagerack. Detaljregleringen i fråga om rapporteringen är intagen i föreskrifter som har meddelats av sjöfartsverket och som trädde i kraft den 1 januari 1977. Rapporteringsskyldighet föreligger dels för fartygsbefälhavare och piloter på flygplan i fråga om iakttagelser av större oljebälten till havs eller

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

Måndagen den
22 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

föreningar genom andra skadliga ämnen, dels för fartygsbefälhavare i fråga om varje incident som hans fartyg haft del i och som orsakar eller kan befaras orsaka en större vattenförening.

Inom kommunikationsdepartementet pågår f. n. arbete med lagstiftning, bl. a. om skyldighet att rapportera havsföreningar utanför de områden som täcks av 1976 års lagstiftning, bl. a. Nordsjöområdet utanför svenskt sjöterritorium.

Slutligen frågade Karl-Erik Svartberg varför partikelmärkningen bara omfattade oljerester. Utvecklingsarbetet när det gäller metoder för partikelmärkning fortsätter i Sverige parallellt med Östersjöforsöket. Utvecklingsarbetet syftar till att klarlägga de tekniska möjligheterna att tillämpa metoden också i fråga om utsläpp av andra oljeblandningar från fartyg än lastrester.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Bertil Hansson ville tydligen så att säga läsa mellan raderna i mitt anförande att jag ansåg att departementet eller regeringen tar lätt på de här frågorna. Det vill jag bestämt tillbakavisa – det fanns ingenting i mitt anförande som kunde tyda på att jag har den uppfattningen. Jag tar de här frågorna på djupt allvar, och jag har inte framställt interpellationen för att ställa regeringen till svars. Jag har gjort det för att vi skall kunna förhindra att oljeutsläpp drabbar Bohusläns kust igen. Det är detta som är det viktigaste för mig. Därmed vill jag också tillbakavisa påståendet att jag skulle ha uttalat mig nedlåtande om några hundra meters högsjölänsor osv.

Jag håller med om att kommundepartementet och regeringen har utsatts för ett mindre tryck från massmedia när det gäller den här oljekatastrofen än vad som skulle ha blivit fallet om den hade drabbat Stockholms skärgård. Då hade nog massmedia – rikstidningar och TV – sett till att det blivit hetare om öronen på regeringen.

De förslag om förstärkning som läggs fram i budgeten är bra. Det är bara det att de som jobbar på kustbevakningens fartyg liksom de som arbetar med dessa saker i kommunerna allmänt har en känsla av att det satsas för mycket på de stora enheterna. Dessa är bra i och för sig. Egentligen skulle man behöva ännu större enheter, som kunde ägas och utnyttjas internationellt och som kunde bekämpa oljebälten ännu längre ut till havs än några tiotal sjömil från kusten.

Jag skall belysa personalens uppfattning beträffande de mindre enheterna genom att citera ett uttalande från västra kustbevakningsdistriktet. I detta uttalande heter det:

”Erfarenheterna från operation Bohuslän 78 och tidigare kustnära och inomskärs bekämpningsoperationer är snarlika vad gäller miljöskyddsmaterielens användbarhet. Satsningen på enbart i öppen sjö fungerande system har gjort att västkustbevakningens möjligheter att arbeta rationellt i grunda vatten och nära inpå land är mycket små.”

Detta är klartext. Vi måste därför ställa oss frågan om kustbevakningen verkligen förfogar över all känd teknik. Påståendet att så skulle vara fallet

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

ville Bertil Hansson inte ta tillbaka. Jag skulle nog ändå vilja hävda att det i Sverige finns bättre utrustning än den som används. Det finns en känd teknik som är bättre än den man använder sig av, och jag hänvisade till exempelvis oljesaneringsbåtar som tillverkas på Smögen. Vi skall inte göra reklam för några företag här, men vi kan resonera om det sedan.

Kommunernas arbete betalas helt. Ja, men man måste alltså jobba med stenåldersredskap, säger man på kusten i Bohuslän. Gustav Lorentzon citerade det, och det är vad det är fråga om. Detta gäller också kustbevakarna. Jag talade med en kustbevakare i fredags, och han formulerade framstegen när det gäller hjälpmedel så här: Tidigare öste vi olja med kaffeburkar. Nu har vi fått skaft på kaffeburkarna. Det är en drastisk jämförelse, men den säger litet grand.

Jag skulle kunna fortsätta att citera ur den här rapporten från västra kustbevakningsdistriktet. Här finns under punkten 10 uppräknat inte mindre än 16 olika förbättringar av utrustning, materiel osv. som man skulle behöva för att det skall fungera tillfredsställande.

Sedan tackar jag kommunikationsministern för att hon kom in i debatten med en del synpunkter. Jag är helt medveten om att det är staterna som skall övervaka bolagen, men jag vet också – och det vet vi allesammans – vilka svårigheter staterna har att övervaka dessa bolag. Vi som bor på kusten får rapporter gång på gång om hur befälhavare på fartyg styrs undan från oljeplattformarna. Man får inte ens komma i närheten för att se vad som försiggår där.

Jag ser att min taletid är ute, och jag får återkomma till detta med rapporteringsskyldigheten, sjöfartsverket och partikelmärkningen.

GUSTAV LORENTZON (vpk):

Herr talman! Först till kommunministerns debattinlägg alldeles nyss. Han sade att jag var insinuant i mitt tal när jag förklarade att jag ansåg att kommunministern kände sig lättad då han inte kunde ge besked om vem som var ansvarig för katastrofen i Bohuslän. Låt mig upprepa vad jag sade: "När man tar del av kommunministerns svar på min fråga bibringas man känslan av -- --." Det är någonting helt annat det, herr kommunminister.

Detta långa svar avslutas med följande: "Det finns därför nu inga möjligheter att peka ut någon som ansvarig för den aktuella oljenedsmutningen på västkusten." Detta sägs efter att man har talat om att olyckan och katastrofen troligen berodde på att en båt på in- eller utgång genom Skagerack släppte ut denna olja. Det verkar högst egendomligt. Därför vill jag också knyta an till detta att regeringen, som det sades här, tar för lätt på frågan. Det står jag för, även om jag inte alls anklagar denna regering för att vara orsaken till de svårigheter vi har att brottas med i detta land nu. Det ligger långt tillbaka i tiden. Inte ens trepartiregeringen kan man anklaga helt för detta, utan det var den gamla regeringen, som satt innan dess, som tog mycket lätt på dessa frågeställningar. Frågan är ju ändå den, herr kommunminister: Varför togs inga som helst kontakter med England när den båten sprängdes, med uppgifter om vindriktningar och annat, för att få klarlagt om denna olja

Måndagen den
22 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

var den som sedan orsakade katastrofen i Bohuslän? Den frågan fick jag inte besvarad. Av det svar som kommunministern lämnat bibringas man den bestämda uppfattningen att regeringen tar t. o. m. mer än lätt på hela frågeställningen.

Att som kommunministern har gjort i svaret nöja sig med att hänvisa till analyser som gjorts – visserligen av svenska myndigheter – och konstatera att det ligger till på det ena eller andra sättet kan inte vara tillräckligt i ett fall som detta. Det är omöjligt, för man har här att göra med multinationella oljebolag och stora rederier som hetsar sin besättning till det yttersta, eftersom det är fråga om att få ut så stora vinster som möjligt.

Inte heller de frågor som jag ställde i mitt första anförande har kommunministern besvarat. Jag skulle vara mycket tacksam för att få klarlagt vilken inställning den nuvarande regeringen har till dessa frågeställningar. Det är nämligen helt avgörande för hur det skall bli i fortsättningen, dvs. om vi skall få fler oljekatastrofer eller ej.

MÄRTA FREDRIKSON (c):

Herr talman! Jag vill helhjärtat instämma i kommunministerns uttalande att man bör se allvarligt på frågan om oljeutsläppen, och mot den bakgrunden anser jag att de som skall ta hand om oljan skall ha alla till buds stående medel för att ta upp den – jag vill gärna poängtera att det är viktigt att ta upp den, då dispergeringsmedel tycks ha en diskutabel inverkan.

Den båtpersonal som snabbt och helhjärtat ställde upp den 11 november kl. 18.00 utanför Pater Noster hade enligt uppgifter ej tillgång till den utrustning som står till buds för att ta hand om olja i mörker, inte heller till sådan som krävs för att ta hand om olja i den form den hade vid det tillfället. Är denna information felaktig?

Jag vill ställa en fråga också till kommunikationsministern: Om det föreligger skyldighet att rapportera förekomst av drivande olja liksom skyldighet att i så fall ta hand om den, hur kommer det sig då att olja kan driva omkring under lång tid? Varför sker ej pådrag, när man exempelvis får veta att en fiskerbåt kämpar i flera timmar för att komma igenom ett stort oljebälte? Varför händer ingenting omedelbart efter en sådan händelse?

Oljeutsläpp får inte drabba någon kust i något land. Jag vill i sammanhanget också framhålla att lotsutkiken i Lysekil med all önskvärd tydlighet fyller en stor uppgift när det gäller att skydda vår kust. Mer än en båt har i dessa vatten varit på fel kurs. Detta har nödvändiggjort ett snabbt ingripande, och det är en skyddsåtgärd att se till att så kan ske.

Även alla de små utsläpp som sker och som bildar oljefilm som flyter på vattnet ger skador.

Att människor på sommarferie som seglar omkring bland vikar och skär och har det skönt träffat på oljeklimpar stora som huvuden inne vid stränderna är ingenting som är nytt och som kommit fram just i höst, utan det har pågått under flera år.

Vi måste därför ständigt hålla efter detta, och vi måste därför komma så långt att vi har den målsättningen att vi skall åstadkomma ett effektivt sätt att

skydda oss mot det. Några utredningar arbetar med dessa frågor, men samarbetar de? Ansvar för oljeskyddet är uppdelat på några myndigheter. Hur samarbetar de? Bör de kanske helt samordnas?

TORKE LINDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill instämma i den beskrivning av läget i Bohuslän som Karl-Erik Svartberg gav.

Strömstads segelsällskap har en liten medlemstidning, där någon skribent har gjort den reflexionen att i Bohuslän behöver man sannerligen inte borra efter olja, den flyter i land av egen kraft. Detta visar att åtminstone galghumorn fortfarande är vid liv. Oljan gör sitt bästa för att ta död på det andra.

Som de tidigare talarna framhållit är det fråga om en katastrof. Den allvarligaste frågan är kanske: Hur mycket kan vi sanera bort, innan den nya vegetationssäsongen börjar, hur mycket av livet i strandzonen kommer att förstöras? Det är ju det som är det väsentliga. Om vi inte hinner rensa en och annan badvik före sommaren må vara hänt, det viktigaste är att vi försöker rädda så mycket som möjligt av livet, föryngringen och reproduktionen i havsvikarna.

Jag tror att regeringen har anledning att se efter på vilka områden den kan hjälpa kommunerna då det gäller att sanera. Vilka möjligheter har t. ex. marinen att ställa upp med båtar, som kan vara ändamålsenliga i saneringsarbetet? Många gånger är det svårt att komma åt oljan ute på holmar och skär, och kommunerna har inte alltid tillgång till lämpliga båtar eller till båtar i tillräcklig omfattning.

Jag tror att det även gäller att påskynda arbetet att få fram ändamålsenligt materiel, vilket kommunministern också var inne på. Det är nog tyvärr så, att mycket av den materiel som kustbevakningen skaffat under en lång tid inte är särskilt ändamålsenlig. Att man nu håller på att tänka om på det hållet är glädjande. Kanske kan vi ha litet bättre beredskap i framtiden.

Det gäller också att ytterligare intensifiera det internationella samarbetet för att verkligen komma till roten av det onda, så att man kan hindra ytterligare oljeutsläpp. Det är ju detta som är det väsentliga.

Märta Fredrikson har talat om betydelsen av de många småutsläppen, och jag kan vitsorda riktigheten härav. Själv bor jag på en ö, där vi har drabbats av två utsläpp på ett halvår. Förra våren inträffade ett mindre oljeutsläpp, och då lade sig oljan i en vik. Det var någon gång i april. Trots att området sanerades fanns stanken kvar fram till i september, och i november kom alltså nästa chock – fast då var det mycket mer och mycket värre.

När jag hörde Gustav Lorentzon tala undrade jag hur han kan vara så förtvivlat säker på att det t. ex. inte är en öststatstanker som har pumpat ut den här oljan. Problemet är ju att vi inte vet någonting, och innan vi har den blekaste aning om varifrån oljan kommer bör vi kanske vara litet försiktiga med att slunga ut anklagelser.

Måndagen den
22 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

Kommunministern BERTIL HANSSON:

Herr talman! Gustav Lorentzons fråga till mig varför kontakt inte har tagits med England beträffande det sönderbrutna tankfartyget kan jag inte besvara på annat sätt än att jag inte känner till huruvida sådana kontakter har tagits eller inte. Men jag konstaterade ju att polisutredning pågår, och jag förutsätter att det, om man med utgång från denna anser sig ha anledning att gå djupare in i frågan om den engelska olyckan kan ha samband med den nu aktuella katastrofen, naturligtvis också skall tas sådana kontakter som behövs för att få en ytterligare pusselbit i det läggspel som pågår, med den självklara utgångspunkten att brott skall bekämpas och att polisen har att vidta de åtgärder som den anser riktiga.

Min inställning till multinationella företag anser jag inte har med den här saken att göra. Jag har över huvud taget i slutet på mitt svar icke uttalat någon tro på hur det har skett. Jag sade: "— — — under fartygets in- eller utgående genom Skagerack-Nordsjön, därom kan man f. n. endast spekulera." Det gör Gustav Lorentzon, och det får han gärna fortsätta med.

För min del har jag endast satt semikolon efter den undersökning som har gjorts om varifrån oljan kan ha kommit, och jag är den förste att medverka till att undersökningarna i det avscendet skall fortsätta, om den pågående polisutredningen ger anledning till det. Inget smussel och inget försök att fördölja något får äga rum vare sig det är öststats- eller väststatsolja eller multinationell eller bara nationell olja som har orsakat katastrofen.

Märta Fredrikson frågar om kommittéerna samarbetar. Ja, jag sade uttryckligen i mitt svar att kommittéerna har varit noga med att avgränsa sina arbetsområden, har diskuterat med varandra och står i kontakt med varandra. Två av kommittéerna har också samordnat sin tidtabell så att de vid halvårsskiftet skall kunna lägga fram resultatet av sitt arbete. Då kommer vi säkerligen att få klart för oss att den teknik som vi har och känner till i dag icke är den som är känd om ett halvår. Som väl är går utvecklingen snabbt på detta område, och de ansvariga myndigheterna är lyhörda för vad människor som står mitt uppe i eländet har att säga.

Jag framhöll också att vi har dragit den lärdomen av det inträffade att kustbevakningen behöver flera grundgående fartyg, och sådana kommer enligt det budgetförslag som framlagts också att ansöka. Detta förslag inrymmer också 25 milj. kr. till ersättningsbygge av tre miljöskydds-fartyg för kustbevakningen. Antalet enheter ökar inte genom denna åtgärd men däremot blir enheterna mera aktionsdugliga.

Myndigheterna samarbetar också, och det håller över huvud taget på att byggas upp ett nät av samverkan inte bara på nationellt plan utan också på nordisk nivå. Vi har avtal med Norge och Danmark, innebärande att vi kan få hjälp därifrån, om det inträffar sådant som kan åtgärdas på nordisk nivå.

Karl-Erik Svartbergs reflexion om huruvida en liknande händelse i denna del av Sverige skulle ha givit en hårdare återklang i massmedia och på opinionsbildningen kan jag förstå mot bakgrund av våra gemensamma erfarenheter av att vissa massmedia har haft svårt att lära sig att det finns andra betydelsefulla områden i vårt land än de som grupperar sig omkring

Mälardalen. Men jag kan försäkra Karl-Erik Svartberg att man på kommundepartementet läser också Göteborgspresen.

Nr 70

Måndagen den
22 januari 1979

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! Märta Fredrikson ställde en fråga till mig om den rapporteringsskyldighet som föreligger i det konkreta fallet. Jag vill säga att rapporteringsskyldighet föreligger i Nordsjön enligt Nordsjööverenskommelsen men att det för att konventionen skall bli tillämplig på enskilda befälhavare krävs svensk lagstiftning. Arbete med en sådan lagstiftning pågår f. n., men det finns alltså inte nu någon svensk lagstiftning som i praktiken ger kraft åt Nordsjööverenskommelsen.

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Rapporteringsskyldigheten var det som jag inte hann ta upp förut eftersom tiden rann ifrån mig. Bertil Hanssons svar och det besked som kommunikationsministern har lämnat i dag stämmer inte riktigt överens. Den viktiga kompletteringen att det krävs svensk lagstiftning för att konventionen skall bli tillämplig kan jag inte finna i Bertil Hanssons svar. Det är möjligt att jag har läst svaret litet vårdslöst, men jag har inte funnit något sådant uttalande.

Det är alltså exakt så som jag tidigare redovisade som man tolkar de här konventionsbestämmelserna. Jag kan citera från en länsstyrelserapport, där man diskuterade just de här problemen med oljan. En av kustbevakningens representanter skriver följande: Det råder larmplikt för båtar som upptäcker olja innanför territorialgränsen. Denna plikt bör utvidgas att gälla även längre ut till havs.

Det var det jag var ute efter.

Nu talar kommunikationsministern om 12 nautiska mil. I det nu aktuella fallet gällde det ett oljebälte som låg 80 distansminuter väst Hanstholm, alltså långt ute i sjön. Vi vet ju att i det här fallet har rapporteringsskyldigheten inte fungerat.

Sedan tillbaka till Bertil Hanssons inlägg och den regionala organisationen. Kustbevakningen är organiserad regionalt i ett distrikt – det är jag helt medveten om – med väl utspridda enheter. Får jag inom parentes skicka med en hälsning till berört departement och berörda myndigheter. Det finns nämligen planer på att slå ut vissa av de små enheterna när det gäller kustbevakningen. Man vill samordna. Det är stordrifttänkande det är fråga om här också. Vi värnar om de små enheterna när det gäller kustbevakningen därför att de har den direkta kontakten både med sjön och de problem som vi har där och med människorna runt omkring.

Beträffande den regionala organisationen tänker jag mest på kommunerna. Jag har om det inträffade använt uttrycket miljökatastrof. Jag anser att det är användbart i detta sammanhang, och kommunministern delar min uppfattning här, det vet jag.

Frågan är alltså: Kan enskilda små fattiga kommuner hålla den utrustning och den beredskap som krävs i dessa fall? Jag anser att de inte kan det. Jag

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

menar att här borde finnas en regional organisation med lämpliga arbetsbåtar, lämplig utrustning osv. som skulle finnas exempelvis i depåer i de här kommunerna, så att man vid ett geografiskt begränsat utsläpp kan sammanföra enheter från olika kommuner och få en snabbare bekämpning av oljeutsläppen. I det här fallet skulle man nästan önska att det fanns enheter någon annanstans i Sverige, som snabbt kunde transporteras över till Bohuslän för att sättas in i jobbet. Nu vet vi att jobbet hindras kolossalt av den hårda vintern. Vi vet ju hur det är att vara ute på skären och på de utsatta delarna av kusten när det blåser från nordväst och det blåser ispilars.

Sedan till frågan om ersättning. Visst är kommunerna medvetna om möjligheten att få ersättning, men man menar att detta inte räcker. Det var därför som de fyra kommunalråden uppvaktade jordbruksministern om detta. Man ville, som jag sade, ha hjälp med lämplig utrustning. Detta bör vi också försöka trycka på om. Jag tycker det är utomordentligt bra att man på högsta nivå inom kustbevakningen får klart för sig att det är nödvändigt att nu göra en satsning på små enheter och att det därför är angeläget att plocka fram alla små praktiska redskap som finns att utrusta personalen med osv. Detta har hittills försummats. Den försummelsen vill jag inte lägga någon till last – det är möjligt att man bara är litet väl sent ute, och det får vi väl då acceptera – men nu gäller det att ta de tag som krävs för att oljebekämpningen skall fungera och så att vi är väl beredda, ifall det skulle inträffa en ny stor oljekatastrof.

Större delen av min interpellation gällde övervakning, begränsningar av utsläppen osv. Nu hoppas jag att man kan få ökade effekter därav, så att vi slipper oljesöl av det här slaget. Men om det händer igen, skall vi alltså vara ordentligt rustade.

GUSTAV LORENTZON (vpk):

Herr talman! Tänk om man kunde vara lika förhoppningsfull som herr Svartberg var alldeles nyss! Därför att han i sin interpellation har framställt så många frågor hoppas han att problemet kommer att vara löst i framtiden.

Herr Svartberg var inte med i debatten den 10 maj 1977, tror jag det var, och hade då inte heller ställt någon fråga. Det blev en mycket allvarlig debatt den gången, men ändå inträffade det en mycket större oljekatastrof efteråt. Debatter hjälper sålunda föga i det avseendet.

Jag tar saken mycket allvarligt och vill inte se en sådan oljenedsmutsning upprepas, och det är därför som jag har ställt frågan om forskning och utveckling. Jag anser att de internationella företagen samt monopolföretagen inom oljebranschen och rederierna skall vara med om att betala för återställandet av miljön, eller kalla det vad som helst; jag har nämligen den bestämda uppfattningen att om dessa företag tvingas att betala eller om man i varje fall får en känsla av att det kan bli stora kostnader, om man medverkar till miljöförstöring genom oljeutsläpp, har vi kommit en bra bit på väg för att skydda miljön.

Beträffande frågan, herr kommunminister, om varför regeringen inte har sökt kontakt med England angående sprängningen av fartyget utanför den

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

engelska sydostkusten, vilken skedde vid en sådan tidpunkt att det kan misstänkas ha varit denna olja som sedan spritt sig till Bohuslän, vill jag gärna till protokollet läsa in delar av ett tidningsurklipp som jag har här. Det är från Göteborgs-Posten för i lördags och är inte heller särskilt långt. Rubriken lyder: Interpol kopplas in för prov på oljespill. Här har vi namnet på samme man som jag refererade till tidigare, nämligen kriminalinspektör Arne Rönnerberg, som enligt tidningen har sökt kontakt med Interpol "för att få hjälp med provtagning av olja från ett sjunket och sprängt fartyg vid Englands sydostkust. Kriminalinspektör Arne Rönnerberg uppger att tankbåten innehöll 18 000 ton olja och att fartyget var läck redan innan det sprängdes. Det kan vara olja från denna båt som med vind och ström förts till bohuskusten.

– Allt stämmer in med strömkartor, vindförhållanden och framför allt med tidpunkten, säger Rönnerberg. Båten sprängdes i september.

Han tror att britterna har tagit prov på oljan. Eventuellt kan Uddevallapolisen få färdiga protokoll eller också får man olja för egna analyser." – – – "Vi måste snabbt få en internationell bekämpningsenhet som med stora styrkor kan rycka ut vid en katastrof. Ofarliga kemiska bekämpningsmedel är också nödvändigt för bekämpningen till havs, anser Rönnerberg."

Jag finner det alltså mycket märkligt att jag har fått ett svar av kommunministern som är formulerat på detta sätt. Det talas i svaret om att en båt på in- eller utgående genom Skagerack-Nordsjön kan vara orsak till oljekatastrofen. Tillägget att man f. n. endast kan spekulera om detta har sitt berättigande – vi vet ju ingenting om vad som har hänt i det avseendet. Men jag tycker att detta exempel är litet tunt när det gäller att diskutera så allvarliga saker som det nu är fråga om.

Jag ställde en fråga om regeringens inställning till forskning och utveckling och till ett internationellt bevakningsorgan. Hur långt har planerna på ett sådant organ kommit? Diskuteras det över huvud taget? Jag vet att Sverige inte är det sämsta landet i detta avseende, men med de utsatta kustområden som Sverige har och med tanke på borrningarna i Nordsjön och de strömmar och vindar som ligger på Bohuslän kan katastroferna i framtiden kanske bli ännu värre än de som vi hittills har upplevt. Och hur skall vi egentligen ha det med Östersjön? Där har förekommit flera alarmerande fall. Skall vi fortsätta att tillåta större oljetankrar i Östersjön? Jag vill inte förlänga debatten här, men det finns flera saker att ta upp i detta sammanhang.

En fråga skulle jag dock vilja ställa när jag nu har ordet. Den gäller en uppgift som finns i svaret, nämligen att fältförsök har gjorts med partikelmärkning. Varför har man endast gjort fältförsök? Varför har man inte organiserat det hela, satt det i system? Jag är novis på området, jag känner inte till det, men jag fäste mig vid detta i svaret. Orsaken till att Sverige inte gör detta kan inte vara att man ännu inte har fått med öststaterna – det är ju omöjligt. Frågan om det är en rysk tanker eller en Östersjötanker lämnar jag därhän; den är så dum att man inte ens kan besvara den.

Måndagen den
22 januari 1979

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

MÄRTA FREDRIKSON (c):

Herr talman! Den situation som vi nu kämpar med vid Bohuskusten hade kunnat avvärijas om svensk lagstiftning varit sådan att rapporteringskyldigheten varit total. Denna skyldighet är alltså nödvändig – det har vi nu klart för oss.

Kommunministern sade i sitt svar: "Förklaringen till att den olja som drygt ett dygn senare" – dvs. ett dygn efter uppgifterna om den – "under en stormnatt drev i land på Bohuskusten inte bekämpades till havs, innan den nådde land, är helt enkelt den att oljan inte kunde upptäckas trots den intensiva spaning som dagen innan hade utförts till sjöss med både fartyg och flyg." Det kan möjligen ha sin förklaring i att, vill jag fortsätta, man på bekämpningsfartygen inte hade tillgång till den i dag kända tekniken att ta hand om olja i den konsistens som oljan då befann sig i och i det mörker som då rådde. Det är riktigt och viktigt att vi ständigt får ny teknik. Men det vi nu har varit utsatta för vid Bohuskusten visar med all önskvärd tydlighet att vi inte har råd att hoppa över något avsnitt i den teknik som tas fram för bekämpningen av olja.

Jag ställde också en fråga om oljan på strandmarkerna. Vi har inte hört talas om det förut, men det är nu ett faktum att olja har kastats långt in på stränderna, på markerna där djuren skall beta. Jag tycker att det är en viktig fråga, och det finns all anledning att vi uppmärksammar också den delen av oljenedsmutsningen.

Jag kan bara till slut konstatera att det är nödvändigt med lämplig utrustning till de stora bekämpningsbåtarna och till kustkommunerna i deras kamp, en samordning i fråga om beredskap och en samordning i fråga om teknik och kunnande för att skydda oss mot de skador som vi tyvärr kommer att drabbas av så länge vi inte når den målsättning som jag efterlyste i det första anförandet – att alla anser att det är ett brott att olja släpps ut. Vissa olycksfall kan vi förmodligen aldrig komma till rätta med; möjligen kan vi göra det genom att bygga båtar på det sätt som jag nu har varit med om att föreslå i en motion, båtar som också klarar vissa skeppsbrott.

Kommunministern BERTIL HANSSON:

Herr talman! Karl-Erik Svartbergs farhågor för att vissa små enheter, som nu är mer spridda och kan sättas in mot oljeskador, skulle komma att slås ut gäller en fråga som i första hand lyder under handelsdepartementets domvärjo. Jag kan därför inte kommentera frågan på annat sätt än att jag säger att den bör riktas till rätt adressat.

Att oljeskyddskommittén i sitt arbete sysslar med att precis göra det som här har efterlysts, nämligen att samla in kunskap om all i dag tillgänglig teknik och hur den skall kunna användas, kan interpellanten och frågeställarna vara säkra på. Oljeskyddskommittén överväger också den tanke som Karl-Erik Svartberg nu förtydligade på tal om den regionala organisationen, nämligen att man bör ha en landbaserad regional organisation.

Karl-Erik Svartberg berörde ekonomin och talade om små och fattiga kommuner. Små är de ju inte längre, och fattig är ett relativt begrepp. Men när

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

det gäller att bekämpa olja som har kommit att nå land är det inte kommunernas resurser det är fråga om i första hand, utan där ställer staten upp. Räcker inte kommunernas egna fysiska resurser har de rätt att anlita saneringsföretag.

Det var ju bra att också Gustav Lorentzon läser Göteborgspresen, för därigenom fick vi här omedelbart bekräftat vad jag sade. Jag sade ju att jag förutsätter att polisen inte ger sig, om man tror att man är ett brott på spåren. Jag avvaktar med spänning vad Interpols undersökningar har att säga om den engelska katastrofens samband med den svenska.

Östersjöproblemet, som Gustav Lorentzon antydde, ligger under bevakning av en av de två kommittéer som skall avsluta sitt arbete under första halvåret i år. Regeringen har verkligen inte möjligheter att på detta jungfruliga tekniska område föregripa sina egna kommittéer, som så snabbt har lovat att redovisa sina resultat både beträffande forskning och utveckling och beträffande internationellt samarbete.

Låt oss till sist vara överens om att vilka tekniska resurser vi än har, hur moderna och hur omfattande de än är, så skall vi inte inbilla oss att den lilla människan i alla lägen kan stå pall när naturen sätter in sina krafter. Var och en som har levat nära eller på sjön vet att där är människan liten, även om hon tror att hon har all världens tekniska utrustning. Detta borde lära oss att i den aktuella energidebatten se med mycket större allvar på oljeberoendet än den hittills ensidiga och snedvridna debatten har tillåtit oss att göra.

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! Karl-Erik Svartberg menade att det interpellationssvar som kommunministern gav borde ha innehållit även en kompletterande upplysning om svensk lagstiftning, som jag sedan gav. Jag vill bara påpeka att den fråga som Karl-Erik Svartberg ställt i interpellationen enbart gällde internationella överenskommelser och att svaret alltså är uttömmande med anledning av den frågeställningen.

Märta Fredriksons påstående att om rapporteringsskyldighet i svensk lagstiftning förelegat hade det här problemet inte uppstått är ju bara spekulationer. En skyldighet medför som bekant inte alltid att den också iakttas.

Med anledning av Gustav Lorentzons fråga om vi inte skulle kunna genomföra partikelmärkningen alldeles själva i Sverige vill jag nämna att partikelmärkningsmetoden har prövats i ett praktiskt fältförsök i Sverige under år 1975. På grundval av erfarenheterna från det svenska fältförsöket har Sverige inom ramen för 1974 års Helsingforskonvention till skydd för Östersjöområdets marina miljö väckt frågan om ett gemensamt fältförsök med partikelmärkning, vilket alla Östersjöstaterna deltar i.

Partikelmärkningsmetoden kan givetvis tillämpas av enstaka länder men förutsätter, för att bli effektiv, internationellt samarbete, dvs. helst samarbete mellan alla kuststater i världen med mera betydande hamnar eller i varje fall samarbete med staterna inom samma geografiska region. Det är därför vi från svensk sida fäster så stort avseende vid det samarbete i fråga om fältförsöket

*Om åtgärder för
att förbättra olje-
bekämpningen till
havs*

med partikelmärkning som nu kommit i gång inom Östersjöområdet.

Det är min förhoppning att försöket blir framgångsrikt och att även övriga Östersjöstater blir övertygade om de möjligheter metoden ger i kampen mot vattenföreningarna genom olja.

Ett framgångsrikt resultat ger inte bara underlag för vidare åtgärder från svensk sida i samarbete med övriga stater i regionen utan också för fortsatt arbete inom FN:s sjöfartsorganisation, IMCO, där metoden redan har väckt uppmärksamhet och där man med intresse avvaktar resultatet av Östersjöarbetet.

KARL-ERIK SVARTBERG (s):

Herr talman! Jag vet inte, Gustav Lorentzon, om vi skall gräla om vem som är optimistisk och vem som ser allvarligt på situationen. Jag uttryckte förhoppningen att vi skulle slippa oljesöl av det slag vi nu har på Bohuskusten, och Gustav Lorentzon säger att han ser frågan allvarligt och jobbar för att se till att denna situation inte upprepas. Jag vet inte om det är någon större skillnad mellan dessa uppfattningar.

Jag återkommer till frågan om känd teknik, vilket delvis hänger samman med det inlägg Märta Fredrikson gjorde. När kustbevakningen och även regeringen påstår att man har all känd teknik till sitt förfogande menar jag att det är olyckligt. Det drabbar indirekt dem som jobbar ute på fartygen. De klarar inte arbetsuppgifterna med de ramar som dragits upp. De konstaterar gång på gång: Tekniken räcker inte, utrustningen räcker inte. De klarar inte arbetsuppgifterna. Sedan får de gång på gång höra att de har all teknik och all utrustning de behöver. Jag tycker det är synd om dem som jobbar där ute, för de gör verkligen berömvärda insatser.

När det gäller kustbevakningen och de små enheter som är på väg att slås ut, enligt vissa försök, var det en hälsning jag skickade med. Den belyser litet grand av de problem vi har att jobba med. Frågan hör hemma under handelsdepartementet – jag är medveten om det. Man kan ta just detta som exempel på hur svårt det är att samordna, inte bara ute på fältet utan också inom regeringen. Om jag minns rätt håller fem olika departement i de här frågorna på det ena eller andra sättet. Två departement är representerade här i dag. De övriga tre är justitiedepartementet, handelsdepartementet och jordbruksdepartementet. Det är möjligt att man kan hitta ytterligare något. Allesammans har ansvar för var sin bit. Vi hoppas naturligtvis på en samordning. Jag anser det också vara bra om den landbaserade regionala organisation som nu utreds kommer till stånd. Jag skulle bara vilja påminna om att i Bohuslän har man i dag möjlighet att t. o. m. göra fältförsök med en sådan här regionalt baserad organisation.

Så till Anitha Bondestam och den internationella Nordsjööverenskommelsen. Frågan gällde alltså rapporteringsskyldighet genom internationella överenskommelser. Bertil Hansson sade i sitt svar att det finns en sådan överenskommelse, nämligen Nordsjööverenskommelsen, och där finns också bestämmelser om rapporteringsskyldighet. Sedan sade han att Nordsjööverenskommelsen är i kraft. Det tolkar jag – oavsett hur frågan är

formulerad men med hänvisning till min interpellation – som att rapporteringsskyldigheten föreligger. Men det gör den alltså inte förrän vi har en kompletterande svensk lagstiftning. Därför menar jag att svaret var ofullständigt. Men det är bra att lagstiftningen kommer, och den bör alltså utsträckas till att gälla inte bara 12 nautiska mil ut från kusten utan över huvud taget.

MÄRTA FREDRIKSON (c):

Herr talman! Angående rapporteringsskyldigheten: Avsikten med en skyldighet måste vara att den ovillkorligen skall respekteras. Jag instämmer helt i att rapporteringsskyldigheten skall gälla haven över huvud taget; det måste vara helt självklart.

Det har nämnts att det är bra att man läser pressen. Det gäller inte bara storstadspressen utan även landsortspressen. Alla pressens journalister har gjort en bra insats för att redovisa denna katastrof som har drabbat stora delar av Bohuskusten. Vi har haft stor nytta av journalisternas rapportering i den här frågan.

Jag kan också konstatera att fler departement borde ha varit representerade här i dag. Vi kanske för framtiden får ta upp den här frågan på ett sådant sätt att samtliga departement som berörs av den också är med när vi diskuterar den.

GUSTAV LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära ordet igen, men efter vad Märta Fredrikson säger om att alla landets tidningar har varit så uppmärksamma mot Bohuslän just nu kanske jag måste säga att jag har läst fler tidningar än Göteborgs-Posten, i annat fall kanske jag inte alls blir refererad i den svenska pressen.

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! Med anledning av Karl-Erik Svartbergs och Märta Fredriksons senaste önskemål vill jag bara tala om att det är meningen att lagstiftningen skall gälla havet även utanför de 12 nautiska milen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1978/79:489–491 till konstitutionsutskottet

1978/79:492 och 493 till finansutskottet

1978/79:494–498 till skatteutskottet

1978/79:499–501 till justitieutskottet

1978/79:502 till utrikesutskottet

1978/79:503 till jordbruksutskottet

1978/79:504 till försvarsutskottet

1978/79:505 till arbetsmarknadsutskottet

Nr 70

Måndagen den
22 januari 1979

1978/79:506–510 till socialförsäkringsutskottet
1978/79:511–516 till socialutskottet
1978/79:517 till kulturutskottet
1978/79:518–524 till utbildningsutskottet
1978/79:525–536 till trafikutskottet
1978/79:537–541 till jordbruksutskottet
1978/79:542–550 till näringsutskottet
1978/79:551–557 till arbetsmarknadsutskottet
1978/79:558–561 till civilutskottet
1978/79:562 till skatteutskottet
1978/79:563 till näringsutskottet
1978/79:564 till socialförsäkringsutskottet
1978/79:565 till arbetsmarknadsutskottet
1978/79:566 till socialutskottet
1978/79:567 till utbildningsutskottet
1978/79:568 till trafikutskottet
1978/79:569 till jordbruksutskottet

§ 5 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningar 1978/79:132–134

§ 6 Talmannen meddelade att propositionerna nr 100 och 101 skulle sättas sist på morgondagens föredragningslista.

§ 7 Anmäldes och bordlades

Proposition

1978/79:85 med förslag till jordförvärvslag, m. m.

§ 8 Anmäldes och bordlades

Förslag

1978/79:8 Fullmäktiges i riksbanken förslag till ny bolagsordning för AB
Tumba bruk

§ 9 Anmäldes och bordlades

Motioner

1978/79:570 av *Bonnie Bernström* och *Karin Ahrland* om skilda valdagar och
fyraåriga mandatperioder

1978/79:571 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.* om principer och riktlinjer för
datateknikens utveckling och användning

1978/79:572 av *Per Gahrton* om rätt för icke-registrerat parti att lägga ut
valsedlar i postlokal

1978/79:573 av *Hilding Johansson m. fl.* om kommunala opinionsyttringar
och solidaritetsaktioner i internationella frågor

1978/79:574 av *Sixten Pettersson* och *Allan Åkerlind* om förekomsten av viss
åsiktsregistrering

- 1978/79:575 av *Lars Werner m. fl.* om en kartläggning av samhällets informationsflöden
- 1978/79:576 av *Lars Werner m. fl.* om åtgärder mot industriutflyttning
- 1978/79:577 av *Lars Werner m. fl.* om prisstopp på dagligvaror
- 1978/79:578 av *Johannes Antonsson och Erik Hovhammar* om slopande av skatten på reklamtrycksaker
- 1978/79:579 av *Georg Danell* om avdraget vid inkomstbeskattningen för resa med bil till och från arbetet
- 1978/79:580 av *Ingrid Diesen och Ingegerd Troedsson* om beskattningen av tvåfamiljsfastighet
- 1978/79:581 av *Gunnar Johansson* om rätt för vissa företagare att deklarerera efter kontantprincipen
- 1978/79:582 av *Göthe Knutson m. fl.* om slopande av annonskatten
- 1978/79:583 av *Per Gahrton* om behandlingen av synskadad som grips av polis
- 1978/79:584 av *Åke Gillström* om åtgärder mot skadegörelse
- 1978/79:585 av *Olle Wästberg* i Stockholm om en ny aktiebolagslag
- 1978/79:586 av *Rolf Hagel och Alf Lövenborg* om förhållandena på Cypern
- 1978/79:587 av *Gunnar Oskarson m. fl.* om biståndet till Vietnam
- 1978/79:588 av *Olof Palme m. fl.* om vissa nedrustningsfrågor
- 1978/79:589 av *Olof Palme m. fl.* om Sveriges export av krigsmateriel m. m.
- 1978/79:590 av *Lars Werner m. fl.* om ökat stöd till befrielsekampen i södra Afrika
- 1978/79:591 av *Lars Werner m. fl.* om åtgärder för att begränsa kapitalexport till Latinamerika, m. m.
- 1978/79:592 av *Ulla Ekelund* om tillverkningen av skyddsmasker och barnskydd
- 1978/79:593 av *Pär Granstedt* om höjt uttryckningsbidrag
- 1978/79:594 av *Olof Palme m. fl.* om försvarspolitiken
- 1978/79:595 av *Lars Werner m. fl.* om sänkning av försvarskostnaderna
- 1978/79:596 av *Wivi-Anne Cederqvist och Anita Gradin* om begravningskostnaderna för barn
- 1978/79:597 av *Lars Werner m. fl.* om ändrade bestämmelser för statligt studiestöd
- 1978/79:598 av *Lars Werner m. fl.* om översyn av ATP-systemet m. m.
- 1978/79:599 av *Karin Nordlander m. fl.* om slopande av 21-dagarsregeln för förlossningsvård
- 1978/79:600 av *Olof Palme m. fl.* om åtgärder för att begränsa den sociala utslagningen
- 1978/79:601 av *Olof Palme m. fl.* om anslag till beredskapslagring av förbrukningsmaterial för sjukvården
- 1978/79:602 av *Jörn Svensson m. fl.* om lagstiftning mot diskriminering av homosexuella
- 1978/79:603 av *Lars Werner m. fl.* om nedtrappning av arbetstiden till sex timmar per dag

- 1978/79:604 av *Lars Werner m. fl.* om viss översyn av arbetsmiljölagen
- 1978/79:605 av *Lars Werner m. fl.* om översättning av arbetarskyddsstyrelsens anvisningar till de vanligaste invandrar språken
- 1978/79:606 av *Georg Andersson m. fl.* om stöd till kulturell amatörverksamhet
- 1978/79:607 av *Georg Andersson m. fl.* om en kartläggning av den kommersiella kulturindustrin m. m.
- 1978/79:608 av *Georg Andersson m. fl.* om bidrag till särskilda kulturella ändamål
- 1978/79:609 av *Georg Andersson m. fl.* om ökat stöd till Konstfrämjandet
- 1978/79:610 av *Georg Andersson m. fl.* om ökat stöd till bokutlåning på arbetsplatser
- 1978/79:611 av *Georg Andersson m. fl.* om ökat stöd till Folkparkernas centralorganisation
- 1978/79:612 av *Georg Andersson m. fl.* om massmarknadsutgivning av kvalitetslitteratur
- 1978/79:613 av *Georg Andersson m. fl.* om stöd till folklig dans och musik
- 1978/79:614 av *Olof Palme m. fl.* om bidrag till allmän fritidsverksamhet
- 1978/79:615 av *Lars Werner m. fl.* om höjt anslag till fria teatergrupper m. fl.
- 1978/79:616 av *Lars Werner m. fl.* om statsbidraget till ungdomsorganisationerna
- 1978/79:617 av *Lars Werner m. fl.* om inrättande av en fast finsk teater i Sverige
- 1978/79:618 av *Lars Werner m. fl.* om höjt statsbidrag till fria teatergrupper m. fl.
- 1978/79:619 av *Stig Alemyr m. fl.* om medlemskap i studerandesammanslutning
- 1978/79:620 av *Stig Alemyr m. fl.* om höjt bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet
- 1978/79:621 av *Stig Alemyr m. fl.* om ökat stöd till studiecirklar
- 1978/79:622 av *Georg Danell* om förskolläraryt utbildningen på Gotland
- 1978/79:623 av *Eva Hjelmström* och *Inga Lantz* om inrättande av lärartjänster i svenska för utländska studerande
- 1978/79:624 av *Eva Hjelmström m. fl.* om ökad preventivmedelsforskning
- 1978/79:625 av *Inga Lantz m. fl.* om lärarvikarier i gymnasieskolan
- 1978/79:626 av *Sven Eric Lorentzon* och *Hans Nyhage* om lärarutbildningen inom jord- och skogsbruk m. m.
- 1978/79:627 av *Lisa Mattson m. fl.* om forskning rörande kvinnornas roll i samhällsutvecklingen
- 1978/79:628 av *Olof Palme m. fl.* om ökade möjligheter till utbildning i gymnasieskolan
- 1978/79:629 av *Olof Palme m. fl.* om arbetsmiljön i skolan
- 1978/79:630 av *Olof Palme m. fl.* om utbyggd studie- och yrkesorientering m. m.
- 1978/79:631 av *Lars Werner m. fl.* om den kommunala vuxenutbildningen

- 1978/79:632 av *Lars Werner m. fl.* om en ny inriktning av skolan
- 1978/79:633 av *Lena Öhrsvik m. fl.* om yrkesteknisk högskoleutbildning i Kalmar län inom träteknik och glastillverkning
- 1978/79:634 av *Nils Berndtson m. fl.* om beaktande av miljöintressen vid statsbidragsgivning till väg- och gatuhållning
- 1978/79:635 av *Tore Claeson* om upprustning av järnvägsstationen Södertälje Södra
- 1978/79:636 av *Georg Danell* om utvidgad chartertrafik
- 1978/79:637 av *Torsten Gustafsson* och *Fritz Börjesson* om kostnadsansvaret för bemanning av fyrplatser
- 1978/79:638 av *Åke Gustavsson m. fl.* om SJ:s banunderhåll
- 1978/79:639 av *Rolf Hagel* och *Alf Lövenborg* om sänkning av SJ:s taxor
- 1978/79:640 av *Margot Håkansson* och *Bernt Ekinge* om viss sjukvårdsutbildning i samband med körkortsutbildningen, m. m.
- 1978/79:641 av *Gunnar Johansson* om anläggningen av vägar
- 1978/79:642 av *John Johnsson m. fl.* om vägbyggen i Skåne m. m.
- 1978/79:643 av *Rune Jonsson* i *Husum m. fl.* om upprustning av vägarna i Västernorrlands län
- 1978/79:644 av *Alf Lövenborg* och *Rolf Hagel* om höjda väganslag
- 1978/79:645 av *Sven Mellqvist m. fl.* om förbättrad trafiksäkerhet
- 1978/79:646 av *Åke Wictorsson* om förbud mot sjöskotrar
- 1978/79:647 av *Arne Andersson* i *Gamleby m. fl.* om lokalisering av ett fiskodlingslaboratorium till Västervik
- 1978/79:648 av *Sonja Fredgardh m. fl.* om riskerna med optiskt vitmedel
- 1978/79:649 av *Pär Granstedt m. fl.* om registreringen av bekämpningsmedel
- 1978/79:650 av *Einar Larsson m. fl.* om hästaveln m. m.
- 1978/79:651 av *Karl-Anders Petersson* och *Claes Elmstedt* om trädgårdsrådgivningen i Blekinge län
- 1978/79:652 av *Bengt Silfverstrand* och *Hans Pettersson* i Helsingborg om översyn av reglerna om ersättning för skördekadaver
- 1978/79:653 av *Oswald Söderqvist* och *Tore Claeson* om höjt anslag för miljövärdsinformation
- 1978/79:654 av *Hugo Bergdahl* och *Bernt Ekinge* om förbud mot kommersiell annonsering av tobaksvaror
- 1978/79:655 av *Anders Björck* om Investeringsbankens framtida verksamhet
- 1978/79:656 av *Bernt Ekinge* om Studsviks forskningsstation
- 1978/79:657 av *Lars-Ove Hagberg* och *Eivor Marklund* om sysselsättnings- och strukturplan för Svenskt Stål AB (SSAB)
- 1978/79:658 av *Rolf Hagel* och *Alf Lövenborg* om åtgärder för att utveckla metallurgin och säkra fortsatt gruvdrift i Bergslagen
- 1978/79:659 av *Birgitta Johansson* och *Wivi-Anne Cederqvist* om avskaffande av Mors dag och Fars dag
- 1978/79:660 av *Alf Lövenborg* om järnvägsbygge och gruvbrytning i Kaunisvaara

- 1978/79:661 av *Lars Werner m. fl.* om utträde ur Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)
- 1978/79:662 av *Arne Blomkvist m. fl.* om regionalpolitiska insatser i Skaraborgs län
- 1978/79:663 av *Ulla Ekelund m. fl.* om sysselsättningsfrämjande åtgärder i Östra Göinge kommun
- 1978/79:664 av *Bernt Ekinge* om lokaliseringen av en ny permanent flyktingförläggning
- 1978/79:665 av *Gustav Lorentzon* om lokalisering av ett statligt industricentrum till Ånge
- 1978/79:666 av *Olof Palme m. fl.* om ändring i medbestämmandelagen, m. m.
- 1978/79:667 av *Olof Palme m. fl.* med anledning av propositionen 1978/79:73 om åtgärder för arbetshandikappade
- 1978/79:668 av *Olof Palme m. fl.* om ökat anslag till utbildning av vapenfria tjänstepliktiga
- 1978/79:669 av *Bengt Silfverstrand* och *Hugo Bengtsson* om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten
- 1978/79:670 av *Lars Werner m. fl.* med anledning av propositionen 1978/79:83 om sysselsättningsskapande åtgärder i Vindelälvsområdet
- 1978/79:671 av *Lars Werner m. fl.* om allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring
- 1978/79:672 av *Lars Werner m. fl.* med anledning av propositionen 1978/79:73 om åtgärder för arbetshandikappade
- 1978/79:673 av *Per Bergman* och *Birgitta Dahl* om översyn av bestämmelserna rörande bostadsstöd
- 1978/79:674 av *Åke Wictorsson m. fl.* om det statliga stödet till samlingslokaler

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 15.00.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert